

SBAR – Specialistmottagning för obesitas

Situation

Patienter med obesitas inom Region Värmland har för närvarande ingen tillgång till kvalificerad vård som Socialstyrelsen beskriver i Nationella riktlinjer för vård av obesitas¹

Regionen har en väl utbyggd bariatrisk verksamhet men saknar ett strukturerat arbetssätt med kombinerad levnadsvanebehandling och medicinsk behandling. Region Värmlands GAP-analys visar ett betydande gap i att det saknas en obesitasmottagning inom specialistvården med ett tvärprofessionellt team, för patienter över 18 år.

För ungdomar som behandlats och följts medicinskt på obesitasmottagningen på barn- och ungdomsmedicin och på öppenvårdens barnmottagningar har därmed ingen motsvarande specialistenhet som tar vid när de har fyllt 18 år. Vuxna med obesitas får ingen sammanhållen vård, vilket är något de nationella riktlinjerna betonar som extra viktigt.

Bakgrund

Barn och vuxna med obesitas behöver en sammanhållen hälso- och sjukvård, från tidig upptäckt och utredning till behandling och uppföljning. Obesitas ökar risken för följsjukdomar som diabetes typ 2, hjärt- kärlsjukdom, depression, flera cancersjukdomar och förtida död. Ny forskning visar även en koppling mellan obesitas och ökad risk för autoimmuna sjukdomar som exempelvis MS. Idag lider 22 procent av Värmlands befolkning av obesitas (BMI >30)²

² Liv och hälsa i Värmland 2022, det är mer än en fördubbling från år 2000 då siffran var 10 procent.

Inom Region Värmland finns bariatrisk behandling och ett tillhörande multiprofessionellt team för de patienter som uppfyller vissa kriterier. Utöver denna behandling finns ingen specialiserade vårdenheter med sammanhållen behandling vilket gör att det blir enskilda vårdgivare som behandlingen hamnar på; läkare, sjuksköterskor och dietister. Dietister i primärvården erbjuder patienter med BMI över 30 nutritionsbehandling med ett begränsat antal uppföljningar, vilket oftast inte är tillräckligt för att uppnå adekvata behandlingsresultat. Den viktiga kostbehandlingen har störst effekt när den ingår i en kvalificerad obesitasbehandling och sammanhållen med andra vårdprofessioner.

Förutom att samordna vården för obesitas inom allmänmedicin, behövs en specialistmottagning/enhet med ett multiprofessionellt team, där patienter med svår obesitas kan få behandling.

Obesitas är en lågstatus sjukdom, som många människor (inom och utanför vården) inte erkänner som sjukdom. Personer med obesitas möter fördomar, stigmatisering och även diskriminering vilket kan göra att de undviker att söka vård. Att inrätta en specialistmottagning är en tydlig signal internt och externt om rätten till vård vid obesitas. En specialistmottagning kan också bli ett värdefullt kunskapscenter för övriga verksamheter. Kompetensutveckling inom obesitas är högt prioriterat (2) i aktuella riktlinjer.

Aktuellt

Socialstyrelsen har 2023 kommit med riktlinjer kring övervikt och obesitas för beslutsfattare och chefer, där det tydligt står att alla regioner bör kunna erbjuda kombinerad levnadsvanebehandling, medicinsk behandling och överviktskirurgi. Regioner ska också erbjuda uppföljning av aktiv behandling, strukturerat, regelbundet och långsiktigt. Vuxna och barn med obesitas ska erbjudas sammanhållen vård. Med dessa riktlinjer vill Socialstyrelsen bidra till en mer jämlik vård med hög kvalitet. I riktlinjepaketet ingår också indikatorer för uppföljning och med hjälp av dem kommer Socialstyrelsen att utvärdera hur regionerna och kommunerna följer riktlinjerna.

I nuläget är vården vid obesitas otillräcklig och ojämlik och GAP-analysen visar att stora insatser behövs för att möta upp riktlinjerna. I analysgruppen beslutade man oenigt om att avvakta med de flesta åtgärder till ett vårdprogram publiceras från Socialstyrelsen, som beräknas komma till sommaren 2025. Många regioner, inklusive Region Värmland behöver vidta många åtgärder för att

¹ Nationella riktlinjer för vård vid obesitas – Prioriteringsstöd till beslutsfattare och chefer 2023 .

jobba enligt de nationella riktlinjerna, vi anser det ogynnsamt för både patienter och även för verksamheter som möter patienter med obesitas att avvakta med att skapa en fungerande vårdstruktur och en specialistmottagning för patientgruppens svårast sjuka.

Rekommendation

Vi rekommenderar Hälso-sjukvårdsledningen att:

Upprätta en specialistmottagning i Region Värmland där kombinerad levnadsvanebehandling och medicinsk/läkemedelsbehandling erbjuds patienter med svår obesitas

Bemanna specialistmottagningen för obesitas med ett tvärprofessionellt team, bestående av läkare, dietist, sjuksköterska, fysioterapeut, arbetsterapeut och psykolog.

Ge specialistmottagningen för obesitas i uppdrag att ta fram remisskriterier, behandlingsriktlinjer och uppföljningsplaner för patientgruppen.

Ge specialistmottagningen för obesitas i uppdrag att vara ett kunskapscenter i obesitasfrågor för regionens övriga verksamheter.

Upprättat av: Dietisterna i Region Värmland Obesitasmottagningen, Barn-och ungdomsmedicin, samt överläkare Barn-och ungdomsmedicin

2025-01-16